

Respons

Vietnam: Regimekritikk

- Er det forbudt ved lov å kritisere regimet eller dets politikk?
- Opplever regimekritikere reaksjoner fra myndighetene?
- Reagerer myndighetene på bruk av det sør-vietnamesiske flagget?
- Kan regimekritikk framført i utlandet medføre reaksjoner ved innreise til Vietnam?

Forbud mot kritikk av regimet eller Kommunistpartiets politikk

Vietnam er en autoritær ettpartistat hvor all organisering skal skje under paraplyorganisasjonen The Fatherland Front under Vietnams Kommunistparti (CPV). Det betyr at vanlige vietnamesere ikke fritt kan organisere seg i frivillige organisasjoner eller alternative politiske partier.

Ytringsfriheten er også begrenset. Det er i praksis forbudt ved lov i Vietnam å kritisere regimet eller å arbeide for et annet styresett. Det er grunnlovsfestet (§ 4) at CPV er og skal være statsbærende («The Communist Party of Vietnam [...] is the leading force of the State and society»). I straffelovens § 88 berammes «conducting propaganda against the Socialist Republic of Vietnam» med fra 3 til 20 års fengsel, og under den alvorligere § 79 kan «carrying out activities aimed at overthrowing the people's administration» i ytterste konsekvens gi dødsstraff. I tillegg kan overtredelse av § 258 «[a]busing democratic freedoms to infringe upon the interests of the State» gi mellom seks måneder og sju års fengsel.

Disse paragrafene brukes ofte for å ramme kritiske røster. De fungerer som såkalte «sekkeparagrafer», det vil si at de er vagt formulert slik at uttalelser og handlinger som regimet finner truende eller uønsket, kan defineres inn under dem (se f.eks. HRW 2017a; AP 2017).

Myndighetenes reaksjoner mot regimekritikere

Vietnamesiske myndigheter framholder konsekvent at landet ikke har samvittighetsfanger, og at bare personer som har brutt vietnamesisk lov, altså kriminelle, sitter i landets fengsler. Dette er til en viss grad riktig, siden personer som av andre omtales som samvittighetsfanger, oftest er dømt etter de ovennevnte paragrafene. Paragrafene og bruken av dem anses imidlertid av menneskerettsorganisasjoner for å rette seg mot fredelig kritikk og dissens som er garantert

Respons **Vietnam: Regimekritikk**

gjennom både Vietnams egen grunnlov (§ 69: «Citizens are entitled to freedom of speech») og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter som Vietnam har tiltrådt. Det vietnamesiske rettssystemet er heller ikke uavhengig, og en rettferdig rettergang kan ikke anses for å være sikret (USDS 2017; OHCHR 2017; HRW 2017b). Amnesty International anslo at det var minst 84 samvittighetsfanger i Vietnam i juni 2016 (Amnesty 2016).

Vietnamesisk presse er kontrollert av myndighetene og står ikke fritt til å skrive hva den vil. Informasjon om anholdelser og arrestasjoner publiseres gjerne i små notiser i aviser eller på regjeringens nettsider, men gir ofte ikke andre opplysninger enn hvilken paragraf de anholdte er anklaget for å ha brutt. Det gjør at kildetilfanget er noe begrenset når det kommer til kritiske røster og sanksjoner mot dem. Likevel sørger blant annet slektninger, bloggere og andre nettaktivister i landet for at en del informasjon kommer ut når regimekritikere arresteres.

I januar 2017 ble eksempelvis aktivisten Tran Thi Nga arrestert anklaget for «conducting propaganda against the state» under straffelovens § 88. Ifølge statlige media skal Nga ha “accessed the Internet to post a number of video clips and articles to propagandize against the Socialist Republic of Vietnam”. I juli samme år ble Nga dømt til ni års fengsel og fem års påfølgende husarrest (HRW 2017a; RFA 2017a).

En måned tidligere ble en annen aktivist og blogger, Nguyen Ngoc Nhu Quynh, også kjent som Mother Mushroom, fengslet for ti år for samme anklage («propaganda against the state»). Quynh er en miljøvernaktivist som var med på å stifte Vietnamese Bloggers Network, der hun også har uttalt seg kritisk om politivold og Vietnams disputt med Kina om kontroll i Sør-Kinahavet (Murray 2017; RFA 2017b).

I slutten av juli 2017 ble fire aktivister arrestert for å ha stiftet det såkalte Brotherhood for Democracy, ei gruppe som krever fulle demokratiske rettigheter i Vietnam. De ble tiltalt under straffelovens § 79, altså for forsøk på «overthrowing the people’s administration» (RFA 2017b; DW 2017). Når denne responsen skrives, er det foreløpig ikke klart når en rettssak mot de fire vil komme opp.

Human Rights Watch (som sitert i Lui 2017) har uttalt at 2017 så langt har vært et «terrible year» for menneskerettighetene i Vietnam.

Kritikk av og organisering mot Partiet/myndighetene kan altså straffes med fengsel. Andre anholdes over kortere eller lengre tid, uten klar tiltale og/eller andre rettssikkerhetsmekanismer. Vel så vanlig er det imidlertid at aktivister og regimekritikere blir angrepet av en slags «torpedoer» (*thugs*), som er ukjente, stundom maskerte, personer som går til fysisk angrep på aktivister. Disse «torpedoene» blir verken straffeforfulgt eller stoppet av uniformert politi som i flere rapporterte tilfeller har bevitnet angrepene (se f.eks. HRW 2017a og 2017b).

Regimekritikerens familier kan utsettes for press og overvåkning fra myndighetene. De kan også miste jobben og/eller på andre måter oppleve sosial og økonomisk isolasjon (USDS 2017). Det forekommer sjeldnere at de anholdes eller settes i husarrest.

Det må understrekes at slett ikke alle som sier eller skriver noe regimekritisk umiddelbart merker reaksjoner fra myndighetene. Det er antakelig like vanlig å være kritisk til myndighetene og (deler av) deres politikk i Vietnam som det er i andre land, eksempelvis Norge. Mange gir i dagliglivet uttrykk for varierende grad av misnøye seg imellom. Noen gir imidlertid også uttrykk for sin misnøye offentlig. De kritiserer kanskje Partiet/myndighetene direkte, eller de har kritiske holdninger til statlige eller utenlandske bedrifter, lokal korrupsjon,

landekspropriasjon osv. Avhengig av type kritikk og forum, kan disse oppleve reaksjoner fra myndighetene.

Slik Landinfo forstår det, må det vanligvis noe «ekstra» til for at myndighetene skal reagere mot, og eventuelt anholde, en person. Hvorvidt eller i hvilken grad en regimekritiker opplever sanksjoner, avhenger av en rekke forhold, for eksempel kontaktnett, hvordan kritikken er formulert, hvem den er rettet mot, hvor mange som leser, liker eller deler den, og hvorvidt man oppfattes som en leder, organisator, «oppvigler» eller lignende. Blogging og annen nettaktivitet kan lett tolkes som at man oppfordrer til organisert protest, særlig hvis man har mange følgere. Noen steder i landet kan også myndighetene være mer vare for kritikk enn andre steder.

Hva slags aktivitet som kan medføre hvilke reaksjoner, er uforutsigbart, og dette kan i seg selv være en bevisst taktikk fra myndighetenes side for å skape større selvsensur blant folk.

Myndighetenes reaksjoner på bruk av det sør-vietnamesiske flagget

Det sør-vietnamesiske flagget har tung symbolverdi, fordi det symboliserer motstand mot den kommunistiske sida under Vietnamkrigen, og dermed mot det sittende regimet i dag. Å vifte med det på offentlig sted i Vietnam vil medføre oppmerksomhet og/eller alvorligere reaksjoner fra myndighetene. I mars 2016 ble tre vietnamesiske kvinner arrestert for å ha brukt det sør-vietnamesiske flagget under en demonstrasjon. De ble dømt til fengsel i mellom 3 år og 4 år og 3 måneder samt påfølgende husarrest (Reuters 2016a). Dette er ingen gitt reaksjon på bruk av det sør-vietnamesiske flagget – myndighetenes oppfatning av graden av provokasjon samt tid og sted vil også her være avgjørende.

Hvilke reaksjoner kan regimekritikk framført i utlandet medføre ved innreise til Vietnam?

Den vietnamesiske diasporaen er stor, og mange av dem var, eller er barn av personer som var på sør-vietnamesisk side mot kommunistene under krigen. Mange av disse er i varierende grad kritiske til det sittende regimet i Vietnam.¹

Den kritiske, eksilvietnamesiske røsten som er best kjent, er kanskje Viet Tan. Denne organisasjonen holder til i USA og er definert som en «terrororganisasjon» av vietnamesiske myndigheter (Reuters 2016b). Myndighetene har etter det Landinfo kjenner til, ikke framført bevis eller andre troverdige indisier på de militante aktivitetene, drapene og kidnappingene som de hevder at organisasjonen bedriver. Derimot er det viktig for CPV å framstille det som om kritikken mot regimet ofte kommer fra utenlandske krefter med onde hensikter, heller enn fra folk som faktisk bor i landet (og som underforstått kjenner og verdsetter CPVs gode styresett).

Ingen som vietnamesiske myndigheter, med rette eller urette, forbinder med Viet Tan, kan regne med å få reise fritt til Vietnam. Det finnes ingen faste regler for hva som vil skje, men mulige utfall er at de enten ikke får visum, eller at de blir tatt i avhør og kanskje anholdt. Arrestasjon og fengselsstraff har også forekommet (Viet Nam News 2007; Harbitz 2008; HRW 2011; Walker 2013).

Hva gjelder personer som ikke forbindes med Viet Tan, men som har framført vedvarende og tydelig kritikk av regimet, så er det vanskelig å forutsi hva slags reaksjoner de ville kunne oppleve om de reiser til Vietnam. På samme måte som nevnt over, er uforutsigbarhet i

---

¹ Se også Landinfo 2017.

straffereaksjonene antakelig i seg sjøl et tilsiktet grep for å stimulere til selvsensur blant personer som eksempelvis gjerne vil fortsette å kunne reise til Vietnam.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnet er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Amnesty International (2016, 12. juli). *Viet Nam: Prisons Within Prisons: Torture and Ill-Treatment of Prisoners of Conscience in Viet Nam*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/documents/asa41/4187/2016/en/> [lastet ned 3. august 2017]
- AP, dvs. Associated Press (2017, 31. juli). Vietnam Arrests Four Activists Accused of Attempted Subversion. *Bloomberg*. Tilgjengelig fra <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-07-31/vietnam-arrests-4-activists-accused-of-attempted-subversion> [lastet ned 2. august 2017]
- DW, dvs. Deutsche Welle (2017, 30. juli). Vietnam arrests more dissidents. *Deutsche Welle*. Tilgjengelig fra <http://www.dw.com/en/vietnam-arrests-more-dissidents/a-39895653> [lastet ned 2. august 2017]
- [Grunnloven] (2013, 28. november). *Constitution of The Socialist Republic of Viet Nam*. Tilgjengelig fra <http://vietnamnews.vn/politics-laws/250222/the-constitution-of-the-socialist-republic-of-vietnam.html#DvbVtucigG3POXC4.99> [lastet ned 2. august 2017]
- Harbitz, N. J. (2008, 5. mai). *Pro-democracy activists to be charged with terrorism in Vietnam*. Oslo: HRHF, dvs. Human Rights House Foundation. Tilgjengelig fra <http://humanrightshouse.org/Articles/8653.html> [lastet ned 4. august 2017]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2011, 7. april). *Vietnam: Free Political and Religious Detainees*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2011/04/07/vietnam-free-political-and-religious-detainees> [lastet ned 4. august 2017]
- HRW (2017a, 27. januar). *Vietnam: New Wave of Arrests of Critics*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/news/2017/01/27/vietnam-new-wave-arrests-critics> [lastet ned 2. august 2017]
- HRW (2017b, 18. juni). *No Country for Human Rights Activists*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <https://www.hrw.org/report/2017/06/18/no-country-human-rights-activists/assaults-bloggers-and-democracy-campaigners> [lastet ned 2. august 2017]
- Landinfo (2017, 22. mars). *Vietnam: Tidlegare båtflyktningar*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/3529/1/3529_1.pdf [lastet ned 3. august 2017]

Respons Vietnam: Regimekritikk

- Lui, K. (2017, 31. juli). Vietnam Has Arrested Four More Dissidents as Crackdown on Opposition Intensifies. *Time Magazine*. Tilgjengelig fra <http://time.com/4880162/vietnam-dissidents-arrested-crackdown/> [lastet ned 2. august 2017]
- Murray, B. (2017, 9. juli). Mother Mushroom: how Vietnam locked up its most famous blogger. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/global-development/2017/jul/09/mother-mushroom-how-vietnam-locked-up-its-most-famous-blogger> [lastet ned 2. august 2017]
- OHCHR, dvs. United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (2017, 30. juni). *UN experts condemn Viet Nam's jailing of prominent blogger Mother Mushroom*. Genève: OHCHR. Tilgjengelig fra <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21815&LangID=E> [lastet ned 2. august 2017]
- RFA, dvs. Radio Free Asia (2017a, 3. februar). Vietnamese Activist Charged With 'Abusing Democratic Freedoms'. *Radio Free Asia*. Tilgjengelig fra <http://www.rfa.org/english/news/vietnam/vietnamese-activist-charged-02032017152135.html> [lastet ned 2. august 2017]
- RFA (2017b, 31. juli). Vietnam Arrests Four Democracy Activists For 'Attempted Subversion'. *Radio Free Asia*. Tilgjengelig fra <http://www.rfa.org/english/news/vietnam/arrests-07312017161059.html> [lastet ned 2. august 2017]
- Reuters (2016a, 30. mars). Vietnam jails three over protest with flag of former South. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/us-vietnam-dissidents-idUSKCN0WW12Q> [lastet ned 2. august 2017]
- Reuters (2016b, 7. oktober). Vietnam declares US-based activist group is a terrorist organization. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/2016/oct/07/vietnam-viet-tan-terrorists-dissent> [lastet ned 2. august 2017]
- [Straffeloven] (1999, 21. desember). *Criminal Code/Penal Code (No. 15/1999/QH10)*. Tilgjengelig fra http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=385615 [lastet ned 2. august 2017]
- USDS, dvs. U.S. Department of State (2017, 3. mars). *Country Report on Human Rights Practices for 2016. Vietnam*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2016&dldid=265386> [lastet ned 2. august 2017]
- Viet Nam News (2017, 30. november). Police uncover Viet Tan 'terrorist' plot. *Viet Nam News*. Tilgjengelig fra <http://vietnamnews.vn/politics-laws/law-justice/171450/police-uncover-viet-tan-terrorist-plot.html#vopb1tuHT4jJl7Gg.97> [lastet ned 4. august 2017]
- Walker, B. (2013, 31. januar). Vietnam deports pro-democracy activist. *CNN*. Tilgjengelig fra <http://edition.cnn.com/2013/01/30/world/asia/vietnam-activist-freed/index.html> [lastet ned 4. august 2017]

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.